

TÄRKEIMPIÄ RAAMATUN SELITYSPERIAATTEITA

*Laatinut pastori Markku Särelä v. 1964
lähinnä uskollisen professorin L.E. Fürbringerin esityksen johdolla.
Muokattu 11.12.2005.*

Suomen Tunnustuksellinen Luterilainen Kirkko
Lahti 2005
www.luterilainen.com

TÄRKEIMPIÄ RAAMATUN SELITYSPERIAATTEITA

SISÄLLYS

Johdantoa.....	4
1. Raamatun selitysoppi eli teologinen hermeneutiikka.....	5
2. Raamatun selitysoopin lähde	6
3. Raamatun olemus, muoto ja tarkoitus	6
4. Jumalan antama ilmoitus säilyy.....	8
5. Raamattu ei voi erehtyä.....	9
6. Raamatun teksti on inhimillistä kieltä.....	10
7. Raamatun teksti on ymmärrettävää kieltä.....	10
8. On pysyttävä Raamatun tekstissä	11
9. Oppi perustuu selviin raamatunkohtiin	11
10. Raamattu selittää itse itsensä	12
11. Raamattu ei ole ristiriitainen.....	13
12. Raamattu ei ole moniselitteinen	14
13. Sanojen merkitys selviää tekstiyhteydestä.....	15
14. Sanojen muu kuin sanatarkka merkitys.....	15
15. Sanojen ja asioiden rinnakkaisuus.....	18
16. Kirjoitusten piti käydä toteen.....	21
17. Ei selittäjän omia lisärakennelmia.....	25
18. Järkeä on alistettava Raamatun sanalle.....	26
19. Raamatun selittäminen edellyttää uskoa	26
20. Lain ja evankeliumin erottaminen	27
21. Oikeat ja väärät selitykset	28
 Käytettyä lähdekirjallisuutta	 29

TÄRKEIMPIÄ RAAMATUN SELITYSPERIAATTEITA

Johdantoa

Luterilainen uskonpuhdistus rakentui kahden johtavan periaatteen varaan, kun se palasi alkuperäiseen historialliseen kristilliseen uskoon. Toinen, materiaallinen periaate, oli se, että ihminen vanhurskautetaan yksinomaan uskon kautta Kristuksen sijaissovitukseseen. Toinen taas, formaalinen periaate, oli se, että Raamattu on uskon ja opin ainoa ohje. Näiden periaatteiden mukaan kristinuskon ydin, sisältö ja lahja on Kristuksen sijaissovitus, ja astia, jossa se tarjotaan, on Raamattu, Jumalan Sana. *Lutherille* Raamatun kaanon on *verbum Dei infallibile*, erehtymään kykenemätön Jumalan Sana, jonka sisältö on Kristus eli uskonvanhurskaus ja jossa puhuu Kristus (WA 2, 288 ja 279, 23ss), Täten nämä molemmat periaatteet ovat niin erottamattomasti yhteen kietoutuneet, että jos luovutaan toisesta periaatteesta, luovutaan toisestakin. "*Tolle Christum e scripturis, qui amplius in illis invenies?*", huudahtaa Luther (WA 18, 606, 28; "Ota Kristus pois Raamatusta, mitä siitä sitten enää löydät"). Varsin yleinen iskulause, että on uskottava Kristuksen henkilöön, mutta ei Sanassa ilmoitettuun Kristukseen, ei sovellu yhteen historiallisen luterilaisuuden, Raamatun eikä myöskään käytännön kokemuksen kanssa, miten synnintuntoinen voi saada omalletunnollensa rauhan. Uskohan on tarttumista Jumalan Sanan armolupauksiin.

Voidaksemme olla varmoja uskossamme ja voidaksemme siirtää opetuksestamme vastuun Lähettäjällemme, meidän täytyy olla varmoja siitä, että opetuksemme rakentuu Raamatulle. Edelleen Herran lauman kaitsijan tulee olla kykenevä puolustamaan laumaa harhaopeilta. Senkintähden hänen tulee olla varma opetuksensa raamatullisuudesta, ettei väärin tuomitsisi eikä valhetta siunaisi. Tällöin herää kysymys, minkä periaatteitten mukaan Raamatua on selitettävä.

Kun seuraavassa esitämme tärkeimpiä Raamatun selitysperiaatteita, teemme sen tilan säästämiseksi ja asioita ryhmitelläksemme

teesien muodossa. Viitatus raamatunkohdat on pääasiassa esitetty alaviitteissä, paitsi pitemmät jaksot kuten kokonaiset luvut, jotka lukija ystävällisesti vaivautunee hakemaan Raamatusta. Esitystä keventääksemme on käytetyn kirjallisuuden luettelo lopussa.

1. Raamatun selitysoppi eli teologinen hermeneutiikka

Teologinen hermeneutiikka on oppi siitä, miten Raamattua on selitettävä. Raamatun selittämisen käsite (Lk. 24:27)¹ ja tarve (Apt. 8:31)² esitetään itse Raamatussa. Sana *hermeneutiikka* tulee kreikan sanasta *he hermeneutike*, nim. *tekhne*. Sen kantasanana on verbi *hermeneuein*, 'selittää', 'kääntää' (kieleltä toiselle). Se ja sen johdannainen *dihermeneuein* esiintyvät Raamatussa molemmissa merkityksissä. Huom. Näillä verbeillä ei ole sellaista epämääräistä merkitystä kuin toisinaan suomen sanoilla 'selittää' ja 'tulkita' (selitys, tulkinta on usein subjektiivinen käsite), vaan verbit merkitsevät tarkalleen saman asian esittämistä, selväksi tekemistä kuten käännettäessä kieleltä toiselle. Täten hermeneutiikan tehtävänä on esittää ne periaatteet, joiden mukaan Raamattua on selitettävä, jotta Raamatun tarkoitus tulee esille eikä vääristy. Hermeneutiikka tarkoittaa siis kykyä ja taitoa selittää oikein Raamattua.

Lk. 24:27¹: "Hän alkoi Mooseksesta ja kaikista profeetoista ja selitti heille, mitä hänestä oli kaikissa kirjoituksissa sanottu."

Apt. 8:31²: "Kuinka minä voisin ymmärtää, ellei kukaan minua opasta?"

¹ Lk. 24:27. Ja hän alkoi Mooseksesta ja kaikista profeetoista ja selitti heille, mitä hänestä oli kaikissa kirjoituksissa sanottu.

² Apt. 8:31. Niin hän sanoi: "Kuinka minä voisin ymmärtää, ellei kukaan minua opasta?" Ja hän pyysi Filippusta nousemaan ja istumaan viereensä

2. Raamatun selitysoopin lähde

Hermeneuttiset säännöt on etsittävä Raamatusta. Tässäkin suhteessa täytyy Raamatun olla ojennusnuorana.

1 Kor. 4:6³: "Ei yli sen, mikä kirjoitettu on."

3. Raamatun olemus, muoto ja tarkoitus

Raamattu itse vaatii ottamaan huomioon kolme seikkaa: *olemuksensa, muotonsa ja tarkoituksensa*. — Kun näistä kolmesta asiasta pidetään kiinni, voidaan torjua sekä liberaaliteologia että hurmahenkisyys jo perusteista käsin.

I. *Olemuksensa* puolesta Raamattu on *Jumalan ilmoitus*, (jonka Jumala on antanut sanoina inhimillisen kielen muodossa). 2 Tim. 3:16.⁴ 1 Kor. 2:13.⁵ Apt. 4:25.⁶ 2 Pt. 1:21.⁷ 1 Tss. 2:13.⁸ 2 Tss. 2:15⁹ jne.

II. *Muotonsa* puolesta Raamattu on kokoelma kirjoja, jotka ovat syntyneet eri aikoina, eri paikoissa, eri henkilöiden kirjoitta-

³ 1 Kor. 4:6. Tämän olen, veljet, sovittanut itseeni ja Apollukseen, teidän tähtenne, että meistä oppisitte tämän: "Ei yli sen, mikä kirjoitettu on", ettette pöyhkeillen asettuisi mikä minkin puolelle toista vastaan.

⁴ 2 Tim. 3:16. Jokainen kirjoitus, joka on syntynyt Jumalan Hengen vaikutuksesta, on myös hyödyllinen opetuksiksi, nuhteeksi, ojennukseksi, kasvatukseksi vanhurskautessa,

⁵ 1 Kor. 2:13. ja siitä me myös puhumme, emme inhimillisen viisauden opettamalla sanoilla, vaan Hengen opettamalla, selittäen hengelliset hengellisesti.

⁶ Apt. 4:25. Sinä, joka Pyhän Hengen kautta, isämme Daavidin, sinun palvelijasi, suun kautta, olet puhunut: "Miksi pakanat pauhaavat ja kansat turhia ajattelevat?"

⁷ 1 Piet. 1:21. jotka hänen kauttansa uskotte Jumalaan, joka herätti hänet kuolleista ja antoi hänelle kirkkauden, niin että teidän uskonne on myös toivo Jumalaan.

⁸ 1 Tss. 2:13. Ja sentähden me myös lakkaamatta kiitämme Jumalaa siitä, että te, kun saitte meiltä kuulemanne Jumalan sanan, otitte sen vastaan, ette ihmisten sanana, vaan, niinkuin se totisesti on, Jumalan sanana, joka myös vaikuttaa teissä, jotka uskotte.

⁹ 2 Tss. 2:15. Niin seisokaa siis, veljet, lujina ja pitäkää kiinni niistä opetuksista, joita olette oppineet joko meidän puheestamme tai kirjeestämme

mina, erilaisissa olosuhteissa, erilaisista ulkonaisista syistä ja eri kielillä (heprea, aramea, kreikka). Raamattu on siis inhimillistä kieltä ja noudattaa yleisen inhimillisen kielen lakeja. Raamatullisen eksegeesin tulee siis ottaa huomioon kielioppi ja historialliset olosuhteet. 1 Pt. 1:21.¹⁰ Lk. 1:1-4.¹¹ Apt. 4:25.¹² etc.

III. Raamatun *tarkoitus* on pelastus uskon kautta Kristukseen. 2 Tim. 3:15.¹³ Joh. 5:39.¹⁴ (*ereunate* on kontekstin mukaan imperatiivi, siis "tutkikaa"); Joh. 20:31.¹⁵

Mitä muuta Raamattu mainitsee tarkoitukseksi (Rm. 15:4.¹⁶ 2 Tim. 3:16,17.¹⁷ myös: Gal. 3:10, 24¹⁸. Rm. 7:13¹⁹), se on joko edeltävässä tai seuraavassa suhteessa yllä mainittuun päätarkoituk-

¹⁰ 1 Piet. 1:21. jotka hänen kauttansa uskotte Jumalaan, joka herätti hänet kuolleista ja antoi hänelle kirkkauden, niin että teidän uskonne on myös toivo Jumalaan.

¹¹ Lk. 1:1. Koska monet ovat ryhtyneet tekemään kertomusta meidän keskuudessamme tosiksi tunnetuista tapahtumista, 2. sen mukaisesti kuin meille ovat kertoneet ne, jotka alusta asti ovat omin silmin ne nähneet ja olleet sanan palvelijoita, 3. niin olen minäkin, tarkkaan tutkittuani alusta alkaen kaikki, päättänyt kirjoittaa ne järjestyksessään sinulle, korkea-arvoinen Teofilus, 4. että oppisit tuntemaan, kuinka varmat ne asiat ovat, jotka sinulle on opetettu.

¹² Apt. 4:25. Sinä, joka Pyhän Hengen kautta, isämme Daavidin, sinun palvelijasi, suun kautta, olet puhunut: 'Miksi pakanat pauhaavat ja kansat turhia ajattelevat?'

¹³ 2 Tim. 3:15. ja koska jo lapsuudestasi saakka tunnet pyhät kirjoitukset, jotka voivat tehdä sinut viisaaksi, niin että pelastut uskon kautta, joka on Kristuksessa Jeesuksessa.

¹⁴ Joh. 5:39. Te tutkitte kirjoituksia, sillä teillä on mielestänne niissä iankaikkinen elämä, ja ne juuri todistavat minusta;

¹⁵ Joh. 20:31. mutta nämä ovat kirjoitetut, että te uskoisitte, että Jeesus on Kristus, Jumalan Poika, ja että teillä uskon kautta olisi elämä hänen nimessänsä.

¹⁶ Rm. 15:4. Sillä kaikki, mikä ennen on kirjoitettu, on kirjoitettu meille opiksi, että meillä kärsivällisyyden ja Raamatun lohdutuksen kautta olisi toivo.

¹⁷ 2 Tim. 3:16. Jokainen kirjoitus, joka on syntynyt Jumalan Hengen vaikutuksesta, on myös hyödyllinen opetuksiksi, nuhteeksi, ojennukseksi, kasvatukseksi vanhurskaudessa, 17. että Jumalan ihminen olisi täydellinen, kaikkiin hyviin tekoihin valmistunut.

¹⁸ Gal. 3:10. Sillä kaikki, jotka perustautuvat lain tekoihin, ovat kirouksen alaisia; sillä kirjoitettu on: "Kirottu olkoon jokainen, joka ei pysy kaikessa, mikä on kirjoitettu lain kirjassa, niin että hän sen tekee". 24. Niinmuodoin on laista tullut meille kasvattaja Kristukseen, että me uskosta vanhurskaiksi tulisimme.

¹⁹ Rm. 7:13. Onko siis hyvä tullut minulle kuolemaksi? Pois se! Vaan synti, että se synniksi nähtäisiin, on hyvän kautta tuottanut minulle kuoleman, että synti tulisi ylenmäärin synnilliseksi käskysanan kautta.

seen. Eksegeesi ei siis täytä tehtäväänsä, jos se on vain kielellinen ja historiallinen, vaan sen täytyy olla myös teologinen. 1 Tim. 4:16.²⁰ 2 Kor. 2:14-16.²¹ 2 Kor. 3:5-6.²² (huom. tässä kirjain kontekstin mukaan on sama kuin laki). Apt. 18:24-28.²³ 1 Kor. 10:31.²⁴

Seuraavat teesit ovatkin Raamatun *olemuksen, muodon ja tarkoituksen* lähempää selvittelyä aiheemme kannalta.

4. Jumalan antama ilmoitus säilyy

Ensiksikin on todettava, että on olemassa Jumalan antama ilmoitus ja että se on säilynyt meidän aikaamme ja on säilyvä myös tästä eteenpäin. Lk. 16:29.²⁵ Mt. 28:20.²⁶ Joh. 8:31,32.²⁷ Joh. 17:20.²⁸ Mt. 4.²⁹

²⁰ 1 Tim. 4:16. Valvo itseäsi ja opetustasi, ole siinä kestävä; sillä jos sen teet, olet pelastava sekä itsesi että ne, jotka sinua kuulevat.

²¹ 2 Kor. 2: 14. Mutta kiitos olkoon Jumalan, joka aina kuljettaa meitä voittosaatossa Kristuksessa ja meidän kauttamme joka paikassa tuo ilmi hänen tuntemisensa tuoksun! 15. Sillä me olemme Kristuksen tuoksu Jumalalle sekä pelastuvien että kadotukseen joutuvien joukossa: 16. näille tosin kuoleman haju kuolemaksi, mutta noille elämän tuoksu elämäksi. Ja kuka on tällaiseen kelvollinen?

²² 2 Kor. 3:5. ei niin, että meillä itsellämme olisi kykyä ajatella jotakin, ikäänkuin se tulisi meistä itsestämme, vaan se kyky, mikä meillä on, on Jumalasta, 6. joka myös on tehnyt meidät kykeneviksi olemaan uuden liiton palvelijoita, ei kirjaimen, vaan Hengen; sillä kirjain kuolettaa, mutta Henki tekee eläväksi.

²³ Apt. 18:24. Ja Efesoon saapui eräs juutalainen, nimeltä Apollos, syntyisin Aleksandriasta, puhetaitoinen mies ja väkevä raamatuissa. 25. Tälle oli opetettu Herran tie, ja hän puhui palavana hengessä ja opetti tarkoin Jeesuksesta, mutta tunsikin ainoastaan Johanneksen kasteen. 26. Hän rupesi rohkeasti puhumaan synagoogassa. Mutta kun Priskilla ja Akyilas olivat häntä kuunnelleet, ottivat he hänet luokseen ja selvittivät hänelle tarkemmin Jumalan tien. 27. Ja kun hän tahtoi mennä Akaiaan, niin veljet kehoittivat häntä siihen ja kirjoittivat opetuslapsille, että nämä ottaisivat hänet vastaan. Ja sinne saavuttuaan hän armon kautta oli suureksi hyödyksi uskoon tulleille. 28. Sillä hän kumosi suurella voimalla julkisesti juutalaisten väitteet ja näytti kirjoituksista toteen, että Jeesus on Kristus

²⁴ 1 Kor. 10:31. Söittepä siis tai joitte tai teittepä mitä hyvänsä, tehkää kaikki Jumalan kunniaksi

²⁵ Lk. 16:29. Mutta Aabraham sanoi: 'Heillä on Mooses ja profeetat; kuulkoott niitä'.

²⁶ Mt. 28:20. ja opettamalla heitä pitämään kaikki, mitä minä olen käskenyt teidän pitää. Ja katso, minä olen teidän kanssanne joka päivä maailman loppuun asti."

Vaikka Raamatun alkuperäisiä kirjoja eli originaaleja ei ole säilynyt, on itse teksti säilynyt. Teksti on määrättävä niin sanotun tekstikritiikin avulla olemassa olevista käsikirjoituksista. Tekstikritiikki pyrkii selvittämään, mikä lukutapa on alkuperäinen, kun käsikirjoituksissa esiintyy erilaisia lukutapoja. Eri asia on raamattukritiikki, joka on hylättävä, koska se arvostelee itse tekstiä ja asettaa ihmisjärjen Jumalan ilmoitussanan yläpuolelle. Vaikka eri käsikirjoituksissa on olemassa lukuisia tekstivariantteja, niin aivan yleisesti myönnetään, etteivät ne tee yhtään opinkohtaa epävarmaksi. Konjektuurat eli tekstin korjaukset eivät ole luvallisia. Tekstikritiikin menetelmiin ja eri käsikirjoituksiin emme tässä yhteydessä puutu.

5. Raamattu ei voi erehtyä

Jumalan sanana ja inspiroimana Raamattu on erehtymätön, eikä siinä voi olla ristiriitaisuuksia tai virheitä hengellisissä eikä sekulaarisissa asioissa. Jokainen selitys, joka olettaa Raamatun erehtyvän tai olevan itsensä kanssa ristiriidassa, on väärä. Selityksen lähtökohtana tulee olla: Raamattu *ei voi* erehtyä. Tästä selittäjä ei voi vakuuttua kumoamalla kaikki mahdolliset vastaväitteet, koska yksi tyhmä voi kysyä enemmän kuin sata viisasta vastata, vaan uskomalla se sitä koskevien selvien raamatunkohtien ja Jeesuksen ja apostolien esimerkin perusteella. Joh. 10:35.³⁰ Joh. 17:17.³¹ 4 Ms. 23:19.³² Hebr. 6:18.³³

²⁷ Joh. 8:31. Niin Jeesus sanoi niille juutalaisille, jotka uskoivat häneen: "Jos te pysytte minun sanassani, niin te totisesti olette minun opetuslapsiani; 32. ja te tulette tuntemaan totuuden, ja totuus on teidän vapaiksi".

²⁸ Joh. 17:20. Mutta en minä rukoile ainoastaan näiden edestä, vaan myös niiden edestä, jotka heidän sanansa kautta uskovat minuun,

²⁹ Mt. 4. Ks. Raamatusta.

³⁰ Joh. 10:35. Jos hän sanoo jumaliksi niitä, joille Jumalan sana tuli - ja Raamattu ei voi raueta tyhjiin

³¹ Joh. 17:17. Pyhitä heidät totuudessa; sinun sanasi on totuus.

³² 4 Ms. 23:19. Ei Jumala ole ihminen, niin että hän valhettelisi, eikä ihmislapsi, että hän katuisi. Sanoisiko hän jotakin eikä sitä tekisi, puhuisiko jotakin eikä sitä täyttäisi?

³³ Hebr. 6:18. että me näistä kahdesta muuttumattomasta asiasta, joissa Jumala ei ole voinut valhetella, saisimme voimallisen kehoituksen, me, jotka olemme paenneet pitämään kiinni edessämme olevasta toivosta.

Jumala ei valhettele, Jeesus on totuus ja Pyhä Henki on Totuuden Henki.

6. Raamatun teksti on inhimillistä kieltä

Se että Raamattu on annettu inhimillisellä kielellä ja ihmisten kautta ei ole ristiriidassa Raamatun erehtymättömyyden kanssa. Ottihan Jumalan Poikakin inhimillisen luonnon itsellensä syntisestä ihmisestä pysyen synnittömänä. Samoin on Jumala voinut kaikkivaltaana antaa sanansa syntisten välikappaleitten, profeettojen, apostolien ja evankelistojen, kautta erehtymättömänä ja inhimillisen kielen muodossa. On perustelematonta päätellä, että kaikki inhimillinen olisi ilman muuta synnillistä; loihan Jumala ihmisen synnittömäksi.

7. Raamatun teksti on ymmärrettävää kieltä

Raamattu on annettu *ymmärrettävällä* kielellä.

"Eihän siinä, mitä teille kirjoitamme, ole muuta, kuin mikä siinä on luettavana ja minkä te myös ymmärrätte." 2 Kor. 1:13a.³⁴

Raamattu on selvä eikä hämärä. Ps. 19:8-9.³⁵ Ps 119:105.³⁶ Muutenhan Raamattu ei voisi täyttää tarkoitustaan ja valaista tietä kuin lamppu.

Jonkinlaisen salakoodin etsiminen ja soveltaminen Raamattuun on vastoin Raamatun ymmärrettävyyttä ja sitä, että se on annettu selvällä kielellä.

8. On pysyttävä Raamatun tekstissä

³⁴ 2 Kor. 1:13. Sillä eihän siinä, mitä teille kirjoitamme, ole muuta, kuin mikä siinä on luettavana ja minkä te myös ymmärrätte; ja minä toivon teidän loppuun asti ymmärtävän

³⁵ Ps. 19:8. Herran laki on täydellinen; se virvoittaa sielun. Herran todistus on vahva, se tekee tyhmästä viisaan. 9. Herran asetukset ovat oikeat, ne ilahuttavat sydämen. Herran käskyt ovat selkeät, ne valaisevat silmät.

³⁶ Ps. 119:105. Sinun sanasi on minun jalkaini lamppu ja valkeus minun tielläni

Ns. rivien välistä lukeminen on vastoin 2 Kor. 1:13³³ ja siis hylättävä. On pysyttävä siinä, mitä itse teksti sanoo. Jokainen selityspenite tai -menetelmä, mikä ei perustu itse Raamattuun, on väärä.

Esim. jehovantodistajat ovat yrittäneet määrittää maailmanloppun ajankohtaa uhrieläinten lukumäärästä ja iästä suorittamalla tiettyjä yhteen- ja kertolaskuja. Samankaltaista mielivaltaa logiikkansa puolesta osoittaa prof. Puukon tapa selittää Joosuan kirjan 3. lukua. Ensinnä hän järjestää jakeet ja tapahtumat mielivaltaisesti itse valitsemaansa järjestykseen ja toteaa sitten Raamatun olevan ristiriitaisen.

9. Oppi perustuu selviin raamatunkohtiin

Koska Raamattu on selvä, on sen opit lausuttu selvissä raamatunlausuissa. Raamattu itse ohjaa rakentamaan opin selville raamatunkohdille, joissa nimenomaisesti on puhe kulloinkin kysymyksessä olevasta asiasta. Onhan jo yleisen inhimillisen kielenkäytönkin mukaista, että vastausta kysymykseen etsitään sieltä, missä kyseisestä asiasta puhutaan.

Esimerkkejä:

1) Lainoppinut kysyi Jeesukselta: "Opettaja, mitä minun pitää tekemän, että minä iankaikkisen elämän perisin?" Jeesus vastasi. "**Mitä laissa on kirjoitettuna? Kuinkas luet?**" Lainoppinut: "Rakasta ..." Jeesus: "**Oikein** vastasit. Tee se, niin saat elää." Lk. 10:25-28.³⁷

2) Jeesuksen kertomus rikkaasta miehestä ja Lasaruksesta. "Heillä on Mooses ja profeetat, **kuulkoot niitä.**" Lk. 16:29.³⁸

³⁷ Lk. 10:25. Ja katso, eräs lainoppinut nousi ja kysyi kiusaten häntä: "Opettaja, mitä minun pitää tekemän, että minä iankaikkisen elämän perisin?" 26. Niin hän sanoi hänelle: "Mitä laissa on kirjoitettuna? Kuinkas luet?" 27. Hän vastasi ja sanoi: "Rakasta Herraa, sinun Jumalaasi, kaikesta sydäimestäsi ja kaikesta sielustasi ja kaikesta voimastasi ja kaikesta mielestäsi, ja lähimmäistäsi niinkuin itseäsi". 28. Hän sanoi hänelle: "Oikein vastasit; tee se, niin sinä saat elää"

³⁸ Lk. 16:29. Mutta Aabraham sanoi: "Heillä on Mooses ja profeetat; kuulkoot niitä"

Näissä kohdissa kehoitetaan oppi rakentamaan raamatunlauseille sellaisina, kuin ne lukevat, ei siis tulkinnalle eikä inhimillisille johtopäätöksille. Siten tehden todella Raamattu (Jumala) puhuu ihmiselle eikä ihminen soluta omia käsityksiänsä Raamattuun.

Kristillistä oppia ei saa perustella sellaisilla kohdilla, joissa siitä asiasta ei ole puhe. Esim. oppia Herran Pyhästä Ehtoollisesta ei saa perustella Joh. 6:lla, koska siinä on puhe Kristuksen ruumiin ja veren nauttimisesta hengellisellä tavalla uskossa ja koska siinä ei ole sanallakaan puhetta Herran Pyhästä Ehtoollisesta. Oppi Herran Pyhästä Ehtoollisesta on lausuttu asetussanoissa. Vrt. reformoidut. Ks. myös Luther, Iso katekismus, kaste, 3; Tunnustuskirjat, suom. s.386. Luther oli oikeassa tässäkin asiassa.

Kohtaa, jossa jokin Raamatun oppi on ilmaistu, sanotaan opin sijaintipaikaksi (*sedes doctrinae*).

10. Raamattu selittää itse itsensä

Selitys, joka on selvässä ristiriidassa jossakin toisessa paikassa ilmaistua oppia vastaan, on väärä.

Vaikka Raamattu on selvä, on siinä kuitenkin myös vaikeatajuisia kohtia (2 Piet. 3:16³⁹), jotka kuitenkin ovat yhtä jumalallisia kuin muutkin ja joiden "kieroon vääntäminen" tapahtuu selittäjän "omaksi kadotukseksi". Sen tähden on *selvien kohtien annettava selittää epäselvät*. Selityksen tulee olla siis selvissä kohdissa ilmaistun opin mukainen. Jos siitä ei pidetä kiinni (pätee periaatteena yleisemminkin kuin vain Raamatusta puheen ollen), joudutaan *in absurdum*.

Yllä onkin esitetty Raamatun selityksen keskeinen periaate: ***Raamattua on selitettävä Raamatulla.*** "*So steht es um die ganze Schrift, daß sie sich selbst auslegen will.*" (”Niin on koko Raamatun laita, että se haluaa selittää itse itseänsä. ”Luther, St. Louis III, 1386).

³⁹ 2 Piet. 3:16. niinkuin hän tekee kaikissa kirjeissään, kun hän niissä puhuu näistä asioista, vaikka niissä tosin on yhtä ja toista vaikeatajuista, jota tietämättömät ja vakaantumattomat vääntävät kieroon niinkuin muitakin kirjoituksia, omaksi kadotukseksi.

Scriptura sui ipsius infallibilis est interpres, — habet facultatem semetipsam infallibiliter interpretandi (Raamattu on itse itsensä erehtymätön selittäjä, - ja sillä on kyky selittää itseänsä erehtymättä) on aksiooma, joka on perusteltu sillä tosiasialla, että *Spiritus Sanctus est autor scripturae principalis summus* (Pyhä Henki on Raamatun ylin lähde ja aikaansaaja”, *Gerhard*) ja myös kohdalla 2 Piet. 1:20-21⁴⁰ "Ei yksikään Raamatun profetia ole kenenkään omin neuvoin selitettävissä, sillä ei koskaan ole mitään profetiaa tuotu esiin ihmisen tahdosta, vaan Pyhän Hengen johtamina ihmiset ovat puhuneet sen, minkä saivat Jumalalta."

11. Raamattu ei ole ristiriitainen

Mikäli tutkijasta näyttää siltä, ikään kuin Raamatussa olisi ristiriitaa kahden eri kohdan välillä, täytyy olla kysymys vain *näennäisestä* ristiriidasta, jolloin vika on tutkijassa. Näennäinen ristiriita voi johtua siitä, että tutkija yrittää soluttaa Raamattuun omaa logiikkaansa (on olemassa esim. armovalinta, mutta ei vihanvalintaa), tai siitä, että tutkija luulee kahden kohdan puhuvan samasta asiasta, vaikka ne puhuvatkin eri asioista. — Jälkimmäisestä voisi mainita esimerkkinä leikin, jossa kaksi keskustelijaa ei yrityksistään huolimatta pääse yksimielisyyteen, vaikka molemmat puhuvat porosta, toinen kahvinporosta, toinen Lapin porosta.

Mikäli tutkijalle jää jokin kohta selittämättömäksi tahi jopa sellaiseksi, ettei hän voi käsittää, miten se voi olla sopuinnussa jonkin toisen kohdan kanssa, on hänen pidettävä kiinni selvistä kohdista ja tunnustettava nöyrästi, että vika on hänessä itsessään. Pulma voi ratketa ahkeran tutkimisen, uskonveljen neuvon (Apt. 8:31⁴¹) tai selitysteoksen avulla. Mutta varmasti jää kohtia, jotka kirkastuvat vasta tulevassa elämässä.

⁴⁰ 2 Piet. 1:20. Ja tietäkää ennen kaikkea se, ettei yksikään Raamatun profetia ole kenenkään omin neuvoin selitettävissä 21. sillä ei koskaan ole mitään profetiaa tuotu esiin ihmisen tahdosta, vaan Pyhän Hengen johtamina ihmiset ovat puhuneet sen, minkä saivat Jumalalta.

⁴¹ Apt. 8:31. Niin hän sanoi: "Kuinka minä vois ymmärtää, ellei kukaan minua opasta?" Ja hän pyysi Filippusta nousemaan ja istumaan viereensä.

12. Raamattu ei ole moniselitteinen

Yhdellä Raamatun sanalla tai lauseella voi samassa paikassa olla vain yksi merkitys (*sensus unus*). Tämä pätee yleensäkin kaikesta vakavasti otettavaksi tarkoitettusta kielenkäytöstä, mutta erityisesti Jumalan Sanasta, joka on selvä ja joka voi ohjata tien autuuteen yksinkertaisellekin. Jumala ei ole kaksimielinen.

Tätä ei kumoa se, että yhdelle kohdalle esiintyy useitakin selityksiä, sillä vain yksi merkitys voi olla aiottu. Kuitenkin milloin useampia selityksiä esiintyy, selityksen tulee olla sopusoinnussa selvien Raamatun kohtien kanssa eikä saa siis olla oppia vastaan. Eräs sellainen vaikeasti selitettävä kohta, ns. *crux interpretum* on Ef. 4:9⁴², jossa Kristuksen alas astuminen on selitetty a) lihaantulemiseksi, b) kirkastetun Herran tulemiseksi omiensa tykö Hengessä, c) Kristuksen kuolemaksi tai d) Kristuksen helvettiin astumiseksi. Kaikki selitykset ovat uskon mukaisia, jolloin erimielisyys on puhtaasti selitysopillinen eli eksegeettinen, ei opillinen eli dogmaattinen, mutta vain yksi selitys voi olla aiottu merkitys.

Vrt. 1Kor. 1:10⁴³ ym. samantapaisia kohtia, jotka edellyttävät *unus sensus*'ta.

13. Sanojen merkitys selviää tekstiyhteydestä

Samalla sanalla voi eri paikoissa olla eri merkitys. Esim. laki (*tora*^h, *nomos*) = 1) pentateukki eli Viisi Mooseksen kirjaa, 2) koko VT, 3) Jumalan tahto, 4) opetus, 5) järjestys. — liha = 1) tavallinen liha, 2) ruumis, 3) syntinen luonto. Silloin merkitys määräytyy kulloinkin tekstiyhteydestä.

⁴² Ef. 4:9. Mutta että hän astui ylös, mitä se on muuta, kuin että hän oli astunut alaskin, maan alimpiin paikkoihin?

⁴³ 1 Kor. 1:10. Mutta minä kehoitan teitä, veljet, meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimeen, että kaikki olisitte puheessa yksimieliset ettekä suvaitsisi riitaisuuksia keskuudessanne, vaan pysyisitte sovinnossa ja teillä olisi sama mieli ja sama ajatus

14. Sanojen muu kuin sanatarkka merkitys

Sanan, kohdan tai lauseen sanatarkasta merkityksestä on pidettävä kiinni, jos ei ole pakottavia syitä toisenlaiselle merkitykselle. Tällaisia pakottavia syitä ovat:

1) Sanatarkasta merkityksestä eroava yleinen puheentapa, esim. "kutsuu maan auringon noususta hamaan sen laskuun" = idästä länteen.

2) Sanan yleisestä merkityksestä eroava Raamatun käyttämä merkitys, esim. evankeliumi = ei vain yleensä hyvä sanoma, vaan hyvä sanoma Kristuksesta; apostoli = ei vain yleensä lähettäjä, vaan yksi kahdestatoista; ekklesia = ei mikä tahansa koolla oleva joukko, vaan Kristuksen omat (profaani merkitys Apt. 19:39, 32, 40)⁴⁴; muita: kastaa, kirjoitus, valitut, liha, herra, enkeli ym.

3) Tekstiyhteys eli konteksti (sekä edeltävä että seuraava). Huom. luku- ja jaejaottelulla ei ole ratkaisevaa merkitystä. Esim. Jes. 52:13-15⁴⁵ kuuluu asiallisesti luvun 53 yhteyteen.

Sanan tai kohdan selitys on väärä, jos se joutuu ristiriitaan kontekstin kanssa.

Tekstiyhteydestä käy myös ilmi, mille asialle kirjoittaja panee erityistä painoa. Siihen vaikuttavia asioita ovat: epätavallinen sanajärjestys (Joh. 3:16, "*Niin*")⁴⁶, samojen tai samanlaisten

⁴⁴ Apt. 19:32. Ja he huusivat, mikä mitäkin; sillä kokous oli sekasortoinen, ja useimmat eivät tienneet, minkätähden he olivat tulleet kokoon. 39. Ja jos teillä on vielä jotakin muuta vaadittavaa, niin ratkaistakoon asia laillisessa kansankokouksessa. 40. Sillä tämänpäiväisen tapahtuman tähden me olemme vaarassa joutua syytteeseen jopa kapinasta, vaikkei mitään aihetta olekaan; ja silloin me emme voi vastata tästä mellakasta." Näin puhuen hän sai kokouksen hajaantumaan.

⁴⁵ Jes. 52:13. Katso, minun palvelijani menestyy, hän on nouseva, kohoava ja sangen korkea oleva. 14. Niinkuin monet kauhistuivat häntä - sillä niin runneltu, ei enää ihmisenkaltainen, oli hänen muotonsa, hänen hahmonsansa ei ollut ihmisten hahmo - 15. niin hän on saattava ihmetyksiin monet kansat, hänen tähtensä kunin-kaat sulkevat suunsa. Sillä mitä heille ei ikinä ole kerrottu, sen he saavat nähdä, mitä he eivät ole kuulleet, sen he saavat havaita

⁴⁶ Joh. 3:16. Sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä.

ilmaisujen toisto (Gal. 1:8 toistuu Gal 1:9)⁴⁷, pronominien käyttö., vaikkei niitä nimenomaan tarvittaisikaan (5 Ms 18:19⁴⁸ "minä itse", Mt. 5-7⁴⁹, "minä sanon teille"), saman asian ilmaiseminen usealla eri ilmaisulla (1 Pt. 1:4⁵⁰, "turmeltumattomaan ja saastumattomaan ja katoamattomaan perintöön"). Ks. kohtia alkukielestä.

4) Edellytys, että tekijä ei ole itsensä kanssa ristiriidassa. esim. vrt. 1 Joh. 1:8 ja 3:9⁵¹.

5) Kun on kysymyksessä kielikuva. Esimerkkejä eri kielikuvista:

paraabeli, vertaus (Mt. 13 etc.).

metafora, lyhennetty vertaus (Lk. 13:32⁵², "sanokaa sille ketulle").

metonymia (Lk. 2:30⁵³, vaikutus vaikuttajan sijasta; Lk. 22:20⁵⁴, "malja", sisältäjä sisällön sijasta).

synekdoke. (Rm. 11:17, 20⁵⁵, abstraktio ilmaistu konkreettisesti käsitteellä) (Ilm. 7:4 ja 9,⁵⁶ epämääräinen luku ilmaistaan

⁴⁷ Gal. 1:8. Mutta vaikka me, tai vaikka enkeli taivaasta julistaisi teille evankeliumia, joka on vastoin sitä, minkä me olemme teille julistaneet, hän olkoon kirottu. 9. Niinkuin ennenkin olemme sanoneet, niin sanon nytkin taas: jos joku julistaa teille evankeliumia, joka on vastoin sitä, minkä te olette saaneet, hän olkoon kirottu.

⁴⁸ 5 Ms 18:19. Ja joka ei kuule minun sanojani, joita hän minun nimessäni puhuu, hänet minä itse vaadin tiille.

⁴⁹ Mt. 5:22, 28, 32, 34, 39, j.n.e....minä sanon teille...

⁵⁰ 1 Piet. 1:4. turmeltumattomaan ja saastumattomaan ja katoamattomaan perintöön, joka taivaissa on säilytettyä teitä varten

⁵¹ 1 Joh. 1:8. Jos sanomme, ettei meillä ole syntiä, niin me eksytämme itsemme, ja totuus ei ole meissä. 1 Joh. 3:9. Ei yksikään Jumalasta syntynyt tee syntiä, sillä Jumalan siemen pysyy hänessä; eikä hän saata syntiä tehdä, sillä hän on Jumalasta syntynyt.

⁵² Lk. 13:32. Niin hän sanoi heille: "Menkää ja sanokaa sille ketulle: 'Katso, minä ajan ulos riivaajia ja parannan sairaita tänään ja huomenna, ja kolmantena päivänä minä pääsen määräni päähän'

⁵³ Lk. 2:30. sillä minun silmäni ovat nähneet sinun autuutesi,

⁵⁴ Lk. 22:20. Samoin myös maljan, aterian jälkeen, ja sanoi: "Tämä malja on uusi liitto minun veressäni, joka teidän edestänne vuodatetaan.

⁵⁵ Rm. 11:17. Mutta jos muutamat oksista ovat taitetut pois ja sinä, joka olet metsäöljypuu, olet oksastettu oikeiden oksien joukkoon ja olet päässyt niiden kanssa

määräisellä). Tätä varsin tavallista kielikuvaa, joka esiintyy lukumäärää ja aikaa ilmaisevissa luvuissa Raamatussa, ei ole aina ymmärretty kielikuvaksi, vaikka profaanikirjallisuudessa ei ole ollut vaikeuksia sitä ymmärtää.

antropomorfismit ja *antropopatismit*, kielikuvat, joissa kuvataan Jumalaa käyttämällä havaintokeinoina ihmisen ruumiinosia tai inhimillisiä toimintoja. (1 Ms. 18:21⁵⁷; Ps. 139:16⁵⁸; Mt. 5:35⁵⁹). Jumala on henki, Joh. 4:24⁶⁰.

sananlasku, esim. "Älä sido puivan härän suuta!" 5 Ms. 25:4⁶¹.

allegoria, Gal. 4:21-31⁶². Huom. Raamattu ratkaisee, milloin on kysymyksessä allegoria. Kun Paavali sanoo puhuessansa Haagarista: "tämä on kuvaannollista puhetta", hän tarkoittaa omaa

osalliseksi öljypuun mehevästä juuresta, 20. Oikein; epäuskonsa tähden ne taitettiin pois, mutta sinä pysyt uskosi kautta. Älä ole ylpeä, vaan pelkää

⁵⁶ Ilm. 7:4. Ja minä kuulin sinetillä merkittyjen luvun, sata neljäkymmentä neljä tuhatta merkittyä kaikista Israelin lasten sukukunnista: 9. Tämän jälkeen minä näin, ja katso, oli suuri joukko, jota ei kukaan voinut lukea, kaikista kansanheimoista ja sukukunnista ja kansoista ja kielistä, ja ne seisovat valtaistuimen edessä ja Karitsan edessä puettuina pitkiin valkeihin vaatteisiin, ja heillä oli palmut käsissään,

⁵⁷ 1 Ms. 18:21. Sentähden minä menen alas katsomaan, ovatko he todella tehneet kaiken sen, josta huuto on minun eteeni tullut, vai eivätkö; minä tahdon sen tietää."

⁵⁸ Ps. 139:16. Sinun silmäsi näkivät minut jo idussani. Minun päiväni olivat määrättyt ja kirjoitetut kaikki sinun kirjaasi, ennenkuin ainoakaan niistä oli tullut.

⁵⁹ Mt. 5:35. älkääkä maan kautta, sillä se on hänen jalkojensa astinlauta, älkää myöskään Jerusalemin kautta, sillä se on suuren Kuninkaan kaupunki;

⁶⁰ Joh. 4:24. Jumala on Henki; ja jotka häntä rukoilevat, niiden tulee rukoilla hengessä ja totuudessa."

⁶¹ 5 Ms. 25:4. Älä sido puivan härän suuta.

⁶² Gal. 4:21. Sanokaa minulle te, jotka tahdotte lain alaisia olla, ettekö kuule, mitä laki sanoo? 22. Onhan kirjoitettu, että Aabrahamilla oli kaksi poikaa, toinen orjattaresta, toinen vapaasta. 23. Mutta orjattaren poika oli syntynyt lihan mukaan, vapaan taas lupauksen voimasta. 24. Tämä on kuvannollista puhetta; nämä naiset ovat kaksi liittoa: toinen on Siinain vuorelta, joka synnyttää orjuuteen, ja se on Haagar; 25. sillä Haagar on Siinain vuori Arabiassa ja vastaa nykyistä Jerusalemiä, joka elää orjuudessa lapsineen. 26. Mutta se Jerusalem, joka ylhäällä on, on vapaa, ja se on meidän äitimme. 27. Sillä kirjoitettu on: "Iloitse, sinä hedelmätön, joka et synnyttä, riemahda ja huuda sinä, jolla ei ole synnytyskipuja. Sillä yksinäisellä on paljon lapsia, enemmän kuin sillä, jolla on mies." 28. Ja te, veljet, olette lupauksen lapsia, niinkuin lisäk oli. 29. Mutta niinkuin lihan mukaan syntynyt silloin vainosi Hengen mukaan syntynyttä, niin nytkin. 30. Mutta mitä sanoo Raamattu? "Aja pois orjatar poikinensa; sillä orjattaren poika ei saa periä vapaan vaimon pojan kanssa." 31. Niin me siis, veljet, emme ole orjattaren lapsia, vaan vapaan

puhettansa eikä Mooseksen kirjoitusta. Kun Mooses puhuu Haagarista, sillä on vain yksi historiallinen merkitys, ja kun Paavali puhuu samasta tapauksesta, on sillä vain allegorinen merkitys.

15. Sanojen ja asioiden rinnakkaisuus

Selitystä auttaa sekä sanojen että asioiden parallelismi, rinnakkaisuus. Esim. Vertaamalla Jes. 6:1⁶³ ja Joh. 12:37, 41⁶⁴ voidaan todeta, että Kristus on Jahve. *Parallelismus realis est argumentativus*. (Asioiden parallelismi on sitova todiste.)

On tarkasti katsottava, milloin on kysymyksessä saman sanan sama merkitys (vrt. 13) tai eri merkitys. Samoin on katsottava, milloin on kysymyksessä asioiden parallelismi tai eri asiat. Esim. sanojen yhtäläisyys on ilmeinen, kun Paavali puhuu vanhurskautumisesta Rm. 3 ja 4 ja Jaakob 2:14-26⁶⁵. Kuitenkaan näiden välillä ei vallitse asioiden parallelismia, sillä Paavali puhuu vanhurskautumisesta Jumalan edessä, mikä tapahtuu yksin uskosta, ja Jaakob puhuu vanhurskaaksi osoittautumisesta ihmisten edessä, mikä tapahtuu

⁶³ Jes. 6:1. Kuningas Ussian kuolinvuotena minä näin Herran istuvan korkealla ja ylhäisellä istuimella, ja hänen vaatteensa liepeet täyttivät temppelein

⁶⁴ Joh. 12:37. Ja vaikka hän oli tehnyt niin monta tunnustekoa heidän nähtensä, eivät he uskoneet häneen, 41. Tämän Esaias sanoi, kun hän näki hänen kirkkautensa ja puhui hänestä.

⁶⁵ Rm 3 ja 4 Ks. Raamatusta Jaak. 2:14. Mitä hyötyä, veljeni, siitä on, jos joku sanoo itsellään olevan uskon, mutta hänellä ei ole tekoja? Ei kaikei usko voi häntä pelastaa? 15. Jos veli tai sisar on alaston ja jokapäiväistä ravintoa vailla 16. ja joku teistä sanoo heille: "Menkää rauhassa, lämmitelkää ja ravitkaa itsenne", mutta ette anna heille ruumiin tarpeita, niin mitä hyötyä siitä on? 17. Samoin uskokin, jos sillä ei ole tekoja, on itsessään kuollut. 18. Joku ehkä sanoo: "Sinulla on usko, ja minulla on teot"; näytä sinä minulle uskosi ilman tekoja, niin minä teoistani näytän sinulle uskon. 19. Sinä uskot, että Jumala on yksi. Siinä teet oikein; riivaajatkin sen uskovat ja vapisevat. 20. Mutta tahdotko tietää, sinä turha ihminen, että usko ilman tekoja on voimaton? 21. Eikö Aabraham, meidän isämme, tullut vanhurskaaksi teoista, kun vei poikansa lisakin uhrialtarille? 22. Sinä näet, että usko vaikutti hänen tekojensa mukana, ja teoista usko tuli täydelliseksi; 23. ja niin toteutui Raamatun sana: "Aabraham uskoi Jumalaa, ja se luettiin hänelle vanhurskaudeksi", ja häntä sanottiin Jumalan ystäväksi. 24. Te näette, että ihminen tulee vanhurskaaksi teoista eikä ainoastaan uskosta. 25. Eikö samoin myös portto Raahab tullut vanhurskaaksi teoista, kun hän otti lähettiläät luokseen ja päästi heidät toista tietä pois? 26. Sillä niinkuin ruumis ilman henkeä on kuollut, niin myös usko ilman tekoja on kuollut..

teoista ("minä teoistani *näytän sinulle* uskon", j. 18). Tässäkin kontekstin tulee hallita.

On huomattava, että evankeliumien kertomusten Jeesuksen puheista ja teoista ei välttämättä tarvitse olla juuri samasta tapahtumasta, vaikka kertomusten välillä olisi paljonkin yhtäläisyyttä. Jeesus on voinut opettaa samaa asiaa tai tehdä samankaltaisen ihmeteon eri aikoina ja eri paikoissa.

Asioiden parallelismi vallitsee Raamatussa:

1) vertauksen ja sen selityksen välillä. (Mt. 13:24-30 ja 36-43)⁶⁶.

2) historiallisen kertomuksen ja siihen osoittavan viittauksen välillä (1 Sam. 21:6⁶⁷ ja Mt. 12:18⁶⁸).

3) ennustuksen ja sen kohdan välillä, jossa sanotaan sen täytyneen (Ps. 22:19⁶⁹ ja Joh. 19:24⁷⁰),

⁶⁶ Mt. 13:24. Toisen vertauksen hän puhui heille sanoen: "Taivasten valtakunta on verrattava mieheen, joka kylvi hyvän siemenen peltoonsa. 25. Mutta ihmisten nukkessa hänen vihamiehensä tuli ja kylvi lustetta nisun sekaan ja meni pois. 26. Ja kun laiho kasvoi ja teki hedelmää, silloin lustekin tuli näkyviin. 27. Niin perheenisännän palvelijat tulivat ja sanoivat hänelle: 'Herra, etkö kylvänyt peltoosi hyvää siementä? Mistä siihen sitten on tullut lustetta?' 28. Hän sanoi heille: 'Sen on vihamies tehnyt'. Niin palvelijat sanoivat hänelle: 'Tahdotko, että menemme ja kokoamme sen?' 29. Mutta hän sanoi: 'En, ettette lustetta kootessanne nyhtäisi sen mukana nisuakin. 30. Antakaa molempain kasvaa yhdessä elonleikkuuseen asti; ja elonaikana minä sanon leikkuumiehille: Kootkaa ensin luste ja sitokaa se kimppuihin poltettavaksi, mutta nisu korjatkaa minun aittaani.'" 36. Sitten hän laski luotaan kansanjoukot ja meni asuntoonsa. Ja hänen opetuslapsensa tulivat hänen tykönsä ja sanoivat: "Selitä meille vertaus pellon lusteesta". 37. Niin hän vastasi ja sanoi: "Hyvän siemenen kylväjä on Ihmisen Poika. 38. Pelto on maailma; hyvä siemen ovat valtakunnan lapset, mutta lusteet ovat pahan lapset. 39. Vihamies, joka ne kylvi, on perkele; elonaika on maailman loppu, ja leikkuumiehet ovat enkelit. 40. Niinkuin lusteet kootaan ja tullessa poltetaan, niin on tapahtuva maailman lopussa. 41. Ihmisen Poika lähettää enkelinsä, ja he kokoavat hänen valtakunnastaan kaikki, jotka ovat pahenukseksi ja jotka tekevät laittomuutta, 42. ja heittävät heidät tuliseen pätsiin; siellä on oleva itku ja hammasten kiristys. 43. Silloin vanhurskaat loistavat Isänsä valtakunnassa niinkuin aurinko. Jolla on korvat, se kuulkoon

⁶⁷ 1 Sam. 21:6. Niin pappi antoi hänelle pyhää leipää; sillä siellä ei ollut muuta leipää kuin näkyleipiä, jotka oli siirretty pois Herran edestä, että sinne samana päivänä, jona ne oli otettu pois, pantaisiin tuoret leivät

⁶⁸ Mt. 12:18. "Katso, minun palvelijani, jonka minä olen valinnut, minun rakkaani, johon minun sieluni on mielistynyt; minä panen Henkeni häneen, ja hän on saattava oikeuden sanomaa pakanoille

4) lainauksen ja lainatun kohdan välillä (Rm. 1:17⁷¹ ja Hab. 2:4⁷²).

Huom. Läheskään kaikki Uudessa Testamentissa esiintyvät Vanhan Testamentin lainaukset eivät ole sanatarkkoja, koska Pyhällä Hengellä on oikeus ja vapaus kertoa toisinkin sanoin sama asia, minkä hän on Vanhassa Testamentissa kertonut. Huom. Kaikki Uudessa Testamentissa olevat lainaukset eivät ole Vanhasta Testamentista vaan voidaan lainata myöskin jo olemassa olevia Uuden Testamentin kirjoja. Esim. 1 Tim. 5:18⁷³ siteeraa Luukkaan evankeliumia ("Työmies on palkkansa ansainnut", Lk. 10:7⁷⁴) ja osoittaa samalla, miten kyseinen Uuden Testamentin kirja liittyy Raamatun kaanoniin yhtä elimellisesti kuin Vanhan Testamentin kanoniset kirjat, sekä että Luukkaan evankeliumi on kirjoitettu ennen kuin 1 Timoteuskirje. (Tässä on eräs peruste, jonka nojalla 2 Tim. 3:16⁷⁵:n termiä *pasa grafe* ei tule rajoittaa Vanhaan Testamenttiin).

16. Kirjoitusten piti käydä toteen

Koska Uusi Testamentti on täyttymyksen kirja, on Vanhaa Testamenttia selitettävä Uuden Testamentin valossa. Milloin Uusi Testamentti antaa selityksen jollekin Vanhan Testamentin kohdalle, on se selitys ainoa mahdollinen. Vanhan Testamentin ennustuksen ja

⁶⁹ Ps. 22:19. he jakavat keskenänsä minun vaatteeni ja heittävät minun puvustani arpaa

⁷⁰ Joh. 19:24. Sentähden he sanoivat toisillensa: "Älkäämme leikatko sitä rikki, vaan heittäkäämme siitä arpaa, kenen se on oleva"; että tämä kirjoitus kävisi toteen: "He jakoivat keskenänsä minun vaatteeni ja heittivät minun puvustani arpaa". Ja sotamiehet tekivät niin.

⁷¹ Rm. 1:17. Sillä siinä Jumalan vanhurskaus ilmestyy uskosta uskoon, niinkuin kirjoitettu on: "Vanhurskas on elävä uskosta"

⁷² Hab. 2:4. Katso, sen kansan sielu on kopea eikä ole suora; mutta vanhurskas on elävä uskostansa.

⁷³ 1 Tim. 5:18. Sillä Raamattu sanoo: "Älä sido puivan härän suuta", ja: "Työmies on palkkansa ansainnut".

⁷⁴ Lk. 10:7. Ja olkaa siinä talossa ja syökää ja juokaa, mitä heillä on tarjota, sillä työmies on palkkansa ansainnut. Älkää siirtykö talosta taloon.

⁷⁵ 2 Tim. 3:16. Jokainen kirjoitus, joka on syntynyt Jumalan Hengen vaikutuksesta, on myös hyödyllinen opetuksiksi, nuhteeksi, ojennukseksi, kasvatukseksi vanhurskaudessa,

Uuden Testamentin täyttymyksen välillä vallitsee tiukka suhde, jonka Jumala on asettanut. ”Kirjoituksen piti käymän toteen” (Apt. 1:16⁷⁶, dei, ’piti’ ilmaisee jumalallista pakkoa). Lisäksi on huomattava mm. seuraavaa.

1) Mikäli Uudessa Testamentissa sanotaan tietyn ennustuksen toteutuneen tietyssä tapahtumassa, on asia selvä. Mt. 2:17-18⁷⁷ ja Jer. 31:15⁷⁸. Mt. 1:22-23⁷⁹ ja Jes. 7:14⁸⁰. Ns. typische Weissagung, kuvaannollinen ennustus on näissä kohdin vailla perusteita ja vastoin tekstiä. Sen sijaan eräät Vanhan Testamentin henkilöt ja tapahtumat ovat esikuvia, tyyppejä (*typoi*) Kristuksesta ja hänen valtakunnastaan.

2) Kun Vanhan Testamentin ennustus puhuu leeviläisen jumalanpalveluksen lakkauttamisesta ja Vanhan liiton poistamisesta,

⁷⁶ Apt. 1:16. "Miehet, veljet, sen raamatunsanan piti käymän toteen, jonka Pyhä Henki on Daavidin suun kautta edeltä puhunut Juudaasta, joka rupesi niiden oppaaksi, jotka ottivat kiinni Jeesuksen.

⁷⁷ Mt. 2:17. Silloin kävi toteen, mikä on puhuttu profeetta Jeremiaan kautta, joka sanoo: 18. "Ääni kuuluu Raamasta, itku ja iso parku; Raakel itkee lapsiansa eikä lohdutuksesta huoli, kun heitä ei enää ole".

⁷⁸ Jer. 31:15. Näin sanoo Herra: Kuule, Raamasta kuuluu valitus, katkera itku: Raakel itkee lapsiansa, hän ei lohdutuksesta huoli surussaan lastensa tähden, sillä niitä ei enää ole

⁷⁹ Mt. 1:22. Tämä kaikki on tapahtunut, että kävisi toteen, minkä Herra on puhunut profeetan kautta, joka sanoo: 23. "Katso, neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan, ja tälle on annettava nimi Immanuel", mikä käännettynä on: Jumala meidän kanssamme.

⁸⁰ Jes. 7:14. Sentähden Herra itse antaa teille merkin: Katso, neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan ja antaa hänelle nimen Immanuel.

ennustus on täyttynyt Uuden Testamentin ajassa. (Jer. 31:31-34⁸¹ ja Hebr. 8:6-13⁸².)

3) Milloin Vanha Testamentti puhuu pakanoiden tulemisesta Israelin pelastuksen tykö ja Israelin ja Juudan valtakuntien ihanasta jälleenpystyttämisestä, on tämä toteutunut ja toteutuu *evankeliumin saarnan* kautta Uuden Testamentin aikana, niin kuin Kristus sanoi opetuslapsilleen, ettei heidän tule tietää aikoja eikä hetkiä, vaan että "te tullette olemaan minun *todistajani* ... maan ääriin saakka" (Apt. 1:6-8)⁸³. Jes. 11:10-12⁸⁴ ja Rm. 15:9,12.⁸⁵ Amos 9:11-12⁸⁶ ja Apt. 15:14-17⁸⁷. (Kiliastit eivät pysy tässä kohden Jumalan Sanassa).

⁸¹ Jer. 31:31. Katso, päivät tulevat, sanoo Herra, jolloin minä teen Israelin heimon ja Juudan heimon kanssa uuden liiton; 32. en sellaista liittoa kuin se, jonka minä tein heidän isäinsä kanssa silloin, kun minä tartuin heidän käteensä ja vein heidät pois Egyptin maasta, ja jonka liittoni he ovat rikkoneet, vaikka minä olin ottanut heidät omikseni, sanoo Herra. 33. Vaan tämä on se liitto, jonka minä teen Israelin heimon kanssa niiden päivien tultua, sanoo Herra: Minä panen lakini heidän sisimpäänsä ja kirjoitan sen heidän sydämiinsä; ja niin minä olen heidän Jumalansa, ja he ovat minun kansani. 34. Silloin ei enää toinen opeta toistansa eikä veli veljeänsä sanoen: "Tuntekaa Herra". Sillä he kaikki tuntevat minut, pienimmästä suurimpaan, sanoo Herra; sillä minä annan anteeksi heidän rikoksensa enkä enää muista heidän syntejänsä.

⁸² Hebr. 8:6. Mutta tämä taas on saanut niin paljoa jalomman viran, kuin hän on myös paremman liiton välimies, liiton, joka on paremmille lupauksille perustettu. 7. Sillä jos ensimmäinen liitto olisi ollut moitteeton, ei olisi etsitty sijaa toiselle. 8. Sillä moittien heitä hän sanoo: "Katso, päivät tulevat, sanoo Herra, jolloin minä teen Israelin heimon ja Juudan heimon kanssa uuden liiton, 9. en sellaista liittoa kuin se, jonka minä tein heidän isäinsä kanssa silloin, kun minä tartuin heidän käteensä ja vein heidät pois Egyptin maasta. Sillä he eivät pysyneet minun liitossani, ja niin en minäkään heistä huolinut, sanoo Herra. 10. Sillä tämä on se liitto, jonka minä teen Israelin heimon kanssa näiden päivien jälkeen, sanoo Herra: Minä panen lakini heidän mieleensä, ja kirjoitan ne heidän sydämiinsä, ja niin minä olen heidän Jumalansa, ja he ovat minun kansani. 11. Ja silloin ei enää kukaan opeta kansalaistaan eikä veli veljeään sanoen: 'Tunne Herra'; sillä he kaikki, pienimmästä suurimpaan, tuntevat minut. 12. Sillä minä annan anteeksi heidän vääryytensä enkä enää muista heidän syntejänsä." 13. Sanoessaan "uuden" hän on julistanut ensimmäisen liiton vanhentuneeksi; mutta se, mikä vanhenee ja käy iälliseksi, on lähellä häviämistään.

⁸³ Apt. 1:6. Niin he ollessansa koolla kysyivät häneltä sanoen: "Herra, tälläkö ajalla sinä jälleen rakennat Israelille valtakunnan?" 7. Hän sanoi heille: "Ei ole teidän asianne tietää aikoja eikä hetkiä, jotka Isä oman valtansa voimalla on asettanut, 8. vaan, kun Pyhä Henki tulee teihin, niin te saatte voiman, ja te tullette olemaan minun todistajani sekä Jerusalemissa että koko Juudeassa ja Samariassa ja aina maan ääriin saakka".

⁸⁴ Jes. 11:10. Sinä päivänä pakanat etsivät lisain juurta, joka on kansojen lippuna, ja hänen asumuksensa on oleva kunniata täynnä. 11. Ja sinä päivänä Herra vielä toisen kerran ojentaa kätensä hankkiakseen itselleen kansansa jäännöksen, joka on jäljellä

4) Vanhan Testamentin profeetat esittävät monasti Kristuksen armonvaltakunnan ja kirkkauden valtakunnan ihanuutta sanoin, jotka näennäisesti puhuvat ajallisesta onnesta, mutta jotka kuitenkin on hengellisesti käsitettävä, koska Raamattu sanoo, ettei Jumalan valtakunta tule nähtävällä tavalla eikä ole syömistä eikä juomista. (Lk. 17:20⁸⁸, Rm. 14:17⁸⁹, Joh. 18:36.⁹⁰ — Vrt. Jes. 2:2-5⁹¹ ja Hebr. 12:22⁹²; Jes. 11:6-9⁹³, jossa eläinten "rauhanomainen rinnakkaiselo"

Assurissa, Egyptissä, Patroksessa, Etiopiassa, Eelamissa, Sinearissa, Hamatissa ja merensaarilla. 12. Hän nostaa viirin pakanakansoille ja kokoaa Israelin karkoitettut miehet; ja Juudan hajoitetut naiset hän kerää maan neljästä äärestä.

⁸⁵ Rm. 15: 9. mutta että pakanat laupeuden tähden ovat ylistäneet Jumalaa, niinkuin kirjoitettu on: "Sentähden minä ylistän sinua pakanain seassa ja veisaan kiitosta sinun nimellesi". 12. Ja myös Esaias sanoo: "On tuleva lisain juurivesa, hän, joka nousee hallitsemaan pakanoita; häneen pakanat panevat toivonsa".

⁸⁶ Aamos 9:11. Sinä päivänä minä pystytän jälleen Daavidin sortuneen majan ja korjaan sen repeämät ja pystytän sen luhistumat, ja rakennan sen sellaiseksi, kuin se oli muinaisina päivinä, 12. niin että he saavat omiksensa Edomin jäännöksen ja kaikki pakanakansat, jotka minun nimiini otetaan, sanoo Herra, joka tämän tekee.

⁸⁷ Apt. 15:14. Simeon on kertonut, kuinka Jumala ensi kerran katsoi pakanain puoleen ottaakseen heistä kansan omalle nimellensä. 15. Ja tämän kanssa pitävät yhtä profeettain sanat, sillä näin on kirjoitettu: 16. 'Sen jälkeen minä palajan ja pystytän jälleen Daavidin sortuneen majan; minä korjaan sen repeämät ja nostan sen jälleen pystyyn, 17. että jäljelle jääneet ihmiset etsisivät Herraa, ynnä kaikki pakanat, jotka ovat minun nimiini otetut, sanoo Herra, joka tämän tekee,

⁸⁸ Lk. 17:20. Ja kun fariseukset kysyivät häneltä, milloin Jumalan valtakunta oli tuleva, vastasi hän heille ja sanoi: "Ei Jumalan valtakunta tule nähtävällä tavalla,

⁸⁹ Rm. 14:17. sillä ei Jumalan valtakunta ole syömistä ja juomista, vaan vanhurskautta ja rauhaa ja iloa Pyhässä Hengessä.

⁹⁰ Joh. 18:36. Jeesus vastasi: "Minun kuninkuuteni ei ole tästä maailmasta; jos minun kuninkuuteni olisi tästä maailmasta, niin minun palvelijani olisivat taistelleet, ettei minua olisi annettu juutalaisten käsiin; mutta nyt minun kuninkuuteni ei ole täältä".

⁹¹ Jes. 2:2. Aikojen lopussa on Herran temppelin vuori seisova vahvana, ylimmäisenä vuorista, kukkuloista korkeimpana, ja kaikki pakanakansat virtaavat sinne. 3. Monet kansat lähtevät liikkeelle sanoen: "Tulkaa, nouskaamme Herran vuorelle, Jaakobin Jumalan temppeliin, että hän opettaisi meille teitänsä ja me vaeltaisimme hänen polkujansa; sillä Siionista lähtee laki, Jerusalemistä Herran sana". 4. Ja hän tuomitsee pakanakansojen kesken, säätää oikeutta monille kansoille. Niin he takovat miekkansa vantaiksi ja keihänsä vesureiksi; kansa ei nosta miekkaa kansaa vastaan, eivätkä he enää opettele sotimaan. 5. Jaakobin heimo, tulkaa, vaeltakaamme Herran valkeudessa.

⁹² Hebr. 12:22. vaan te olette käyneet Siionin vuoren tykö ja elävän Jumalan kaupungin, taivaallisen Jerusalemin tykö, ja kymmenien tuhansien enkelien tykö,

⁹³ Jes 11:6. Silloin susi asuu karitsan kanssa, ja pantteri makaa vohlan vieressä; vasikka ja nuori leijona ja syöttöhärkä ovat yhdessä, ja pieni poikanen niitä paimentaa. 7. Lehmä ja karhu käyvät laitumella, niiden vasikat ja pennut yhdessä makaavat, ja jalopeura syö rehua kuin raavas. 8. Imeväinen leikittelee kyykäärmeen kololla, ja

kytketään ajallisesti ja syysseurauksellisesti luvun alkuun Jes. 11:1-5⁹⁴, joka kertoo Kristuksen syntymästä ja sovitusteosta. Jes. 60:17-20⁹⁵, hengellisen Siionin iankaikkinen rauha. Joel 3:18⁹⁶, Aamos 9:13,14⁹⁷; Miika luvut 4 - 5⁹⁸, vrt Miika 5:1⁹⁹ ja Matt. 2:6¹⁰⁰).

5) Koska messiaaniset ennustukset on lausuttu aikahistoriallisessa tilanteessa, on luonnollista, että niiden rinnalla on välittömästi myös aikahistoriallisia tapahtumia ennustuksen lausumisajalta. Esim.

vieroitettu kurottaa kätensä myrkkyliskon luolaan. 9. Ei missään minun pyhällä vuorellani tehdä pahaa eikä vahinkoa, sillä maa on täynnä Herran tuntemusta, niinkuin vedet peittävät meren.

⁹⁴ Jes. 11:1. Mutta lisain kannosta puhkeaa virpi, ja vesa versoo hänen juuristansa. 2. Ja hänen päällensä lepää Herran Henki, viisauden ja ymmärryksen henki, neuvon ja voiman henki, tiedon ja Herran pelon henki. 3. Hän halajaa Herran pelkoa; ei hän tuomitse silmän näöltä eikä jaa oikeutta korvan kuulolta, 4. vaan tuomitsee vaivaiset vanhurskaasti ja jakaa oikein oikeutta maan nöyrille; suunsa sauvalla hän lyö maata, surmaa jumalattomat huultensa henkäyksellä. 5. Vanhurskaus on hänen kupeittensa vyö ja totuus hänen lanteittensa side.

⁹⁵ Jes. 60:17. Minä tuon vasken sijaan kultaa, ja raudan sijaan minä tuon hopeata, puun sijaan vaskea ja kiven sijaan rautaa. Ja minä panen sinulle esivallaksi rauhan ja käskijäksi vanhurskauden. 18. Ei kuulu enää väkivaltaa sinun maassasi, ei tuhoa, ei turmiota sinun rajaisi sisällä, ja sinä kutsut pelastuksen muuriksesi ja kiitoksen portiksesi. 19. Ei ole enää aurinko sinun valonasi päivällä, eikä valaise sinua kuun kumotus, vaan Herra on sinun iankaikkinen valkeutesi, ja sinun Jumalasi sinun kirkkautesi. 20. Ei sinun aurinkosi enää laske, eikä sinun kuusi vajene, sillä Herra on sinun iankaikkinen valkeutesi, ja päättyneet ovat sinun murheesi päivät.

⁹⁶ Joel 3:18. Sinä päivänä vuoret tiukkuvat rypälemehua, ja kukkulat vuotavat maitoa; kaikissa Juudan puronotkoissa virtaa vettä, ja Herran huoneesta juoksee lähde, ja se kastelee Akasialaakson.

⁹⁷ Aamos 9: 13. Katso, päivät tulevat, sanoo Herra, jolloin kyntäjä tavoittaa leikkaajan ja rypäleitten polkija siemenenylväjän, jolloin vuoret tiukkuvat rypälemehua ja kaikki kukkulat kuohkeiksi muuttuvat.

14. Silloin minä käänän kansani Israelin kohtalon, ja he rakentavat jälleen autiot kaupungit ja asuvat niissä, he istuttavat viinitarhoja ja juovat niiden viiniä, he tekevät puutarhoja ja syövät niiden hedelmiä

⁹⁸ Miika 4 - 5, Ks. Raamatusta.

⁹⁹ Miika 5:1. Nyt yhdy laumaksi, sinä hyökkääjäin ahdistama tytär! Meitä piiritetään, he lyövät sauvalla poskelle Israelin tuomaria. (5:1) Mutta sinä, Beethem Efrata, joka olet vähäinen olemaan Juudan sukujen joukossa, sinusta minulle tulee se, joka on oleva hallitsija Israelissa, jonka alkuperä on muinaisuudesta, iankaikkisista ajoista

¹⁰⁰ Mt. 2:6. 'Ja sinä Beethem, sinä Juudan seutu, et suinkaan ole vähäisin Juudan ruhtinasten joukossa, sillä sinusta on lähtevä hallitsija, joka kaitsee minun kansaani Israelia.'

Jes. 7¹⁰¹ ennustaa Messiaasta ja puhuu välillä myös kuningas Aahaan ajasta.

17. Ei selittäjän omia lisärakennelmia

Jostakin kohdasta tehtävät johtopäätökset eivät saa olla selittäjän omia lisärakennelmia, vaan milloin ne voivat tulla kysymykseen, ovat ne vain kyseisen kohdan sisältämän totuuden soveltamista johonkin kysymykseen. 2 Ms. 3:6¹⁰² ja Mt. 22:29-32¹⁰³ ja Lk. 20:37-38.¹⁰⁴ Samoin Ps. 32:1,2¹⁰⁵ ja Rm. 4:6-8.¹⁰⁶

18. Järki on alistettava Raamatun sanalle

Inhimillinen tieto ja järki (kieliopin, historian, maantieteen ja arkeologian tuntemus) ovat hyviä apulaisia, mutta vain alistettuina kuuliaisuuteen Kristukselle eli Raamatun sanan alle. 2 Kor. 10:5.¹⁰⁷ Ihminen ei saa vaatia järjelleen määräämisvaltaa yli Raamatun siihenkään nojautuen, että hän on uudestisyntynyt, vaan todellinen

¹⁰¹ Jes 7. Ks. Raamatusta

¹⁰² 2 Ms. 3:6. Ja hän sanoi vielä: "Minä olen sinun isäsi Jumala, Aabrahamin Jumala, lisäkin Jumala ja Jaakobin Jumala". Ja Mooses peitti kasvonsa, sillä hän pelkäsi katsoa Jumalaa.

¹⁰³ Mt. 22:29. Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Te eksytte, koska te ette tunne kirjoituksia ettekä Jumalan voimaa. 30. Sillä ylösnousemuksessa ei naida eikä mennä miehelle; vaan he ovat niinkuin enkelit taivaassa. 31. Mutta mitä kuolleitten ylösnousemukseen tulee, ettekö ole lukeneet, mitä Jumala on puhunut teille, sanoen: 32. 'Minä olen Aabrahamin Jumala ja lisäkin Jumala ja Jaakobin Jumala'? Ei hän ole kuolleitten Jumala, vaan elävien."

¹⁰⁴ Lk. 20:37. Mutta että kuolleet nousevat ylös, sen Mooseskin on osoittanut kertomuksessa orjantappurapensaasta, kun hän sanoo Herraa Aabrahamin Jumalaksi ja lisäkin Jumalaksi ja Jaakobin Jumalaksi. 38. Mutta hän ei ole kuolleitten Jumala, vaan elävien; sillä kaikki hänelle elävät."

¹⁰⁵ Ps. 32:1. Daavidin mietevirsi. Autuas se, jonka rikokset ovat anteeksi annetut, jonka synty on peitetty! 2. Autuas se ihminen, jolle Herra ei lue hänen pahoja tekojansa ja jonka hengessä ei ole vilppiä!

¹⁰⁶ Rm. 4:6. niinkuin myös Daavid ylistää autuaaksi sitä ihmistä, jolle Jumala lukee vanhurskauden ilman tekoja: 7. "Autuaat ne, joiden rikokset ovat anteeksi annetut ja joiden synnit ovat peitettyt! 8. Autuas se mies, jolle Herra ei lue syntiä!"

¹⁰⁷ 2 Kor. 10:5. Me hajotamme maahan järjen päätelmät ja jokaisen varustuksen, joka nostetaan Jumalan tuntemista vastaan, ja vangitsemme jokaisen ajatuksen kuuliaiseksi Kristukselle

uudessa elämässä vaeltaminen on pysymistä Kristuksen sanassa ja oppilaana.

19. Raamatun selittäminen edellyttää uskoa

Epäuskoinenkin voi jossakin määrin käsittää Raamattua, samoin kuin Jeesuksen ajan fariseuksetkin ymmärsivät Jeesuksen puhetta ja vihastuivat, koska eivät kärsineet sitä kuulla. Koska kuitenkin uudestisyntynyt ihminen näkee asiat eri valossa kuin epäuskoinen, vaaditaan Raamatun selittäjältä uskoa. 1 Kor. 2:14, 15¹⁰⁸. — Sen mukaan, miten ihminen Raamatun merkityksen tajuaa ja osaa soveltaa omalle (ja toistenkin omalletunnonle) Quenstedt, Calov ja Hollazius puhuivat käsitteistä *sensus literalis* ja *sensus mysticus* eli *spiritualis*. Tämä ei siis ollut suunnattu sitä vastaan, että kullakin kohdalla oli vain yksi merkitys, vaan kysymys oli siitä, miten ihminen tämän yhden merkityksen tajuaa ja osaa sitä käyttää. (Vrt. Luther: "Pyhä Henki on kaikkein yksinkertaisin kirjoittaja ja puhuja, mitä on taivaassa ja maan päällä, siitä syystä myöskään hänen sanoillansa ei voi olla enempää kuin yksi yksinkertainen merkitys ... Joskin Raamatussa kuvatut asiat merkitsevät jotakin enemmän, ei Raamatulla täydy sen tähden olla kahta eri merkitystä, vaan sen tulee säilyttää se ainoa merkitys niin kuin sanat kuuluvat." St. L. XVIII, 1307.).

20. Lain ja evankeliumin erottaminen

Raamattua selitettäessä on, kuten jo alussa todettiin, otettava huomioon sen tarkoitus. Siinä suhteessa on aivan perustava asia lain ja evankeliumin erottaminen. Kun ne erotetaan toisistaan, silloin Raamattu vasta todella avautuu ja peite otetaan silmiltämme pois (2 Kor. 3:14-16)¹⁰⁹. Perustava esitys lain ja evankeliumin erottamisesta

¹⁰⁸ 1 Kor. 2:14. Mutta luonnollinen ihminen ei ota vastaan sitä, mikä Jumalan Hengen on; sillä se on hänelle hullutus, eikä hän voi sitä ymmärtää, koska se on tutkisteltava hengellisesti. 15. Hengellinen ihminen sitä vastoin tutkistelee kaiken, mutta häntä itseään ei kukaan kykene tutkistelemaan

¹⁰⁹ 2 Kor. 3:14. Mutta heidän mielensä paatuivat, sillä vielä tänäkin päivänä sama peite, vanhan liiton kirjoituksia luettaessa, pysyy poisottamatta, sillä vasta

Luterilaisissa tunnustuskirjoissa, (suom. A.E. Koskenniemi), ks. s. 66, 5; 146,53; ss. 428-431 ym. Ks. myös C.F.W. Walther, Laki ja evankeliumi. (Huom. nykyisen saarnan dilemma maassamme on aivan yleisesti se, ettei lakia ja evankeliumia eroteta oikein toisistaan eikä niitä sen mukaisesti saarnassa kohdisteta kuulijaan.)

Tähän kohtaan liittyvät myös seuraavat kysymykset: Onko kysymyksessä ajallinen siunaus tai kirous vai iankaikkinen? Ihminen voi olla ajallisen siunauksen tai kirouksen kohteena ilman iankaikkista siunausta tai kirousta. Esim. Mooses ei päässyt Kanaanin maahan, vaikka pääsi taivaaseen. Neljännen käskyn siunaus on ajallinen. Ajallinen menestys ei ole tae Jumalan lapseudesta. — Kenelle sanottu, koskeeko se kaikkia ihmisiä, vai vain joitakin ja tiettyä tapausta? Onko se säädetty iäksi vai määräajaksi? Tässä yhteydessä on huomattava, että jos jokin sana onkin sanottu aivan tietyille ihmisille, ei se vielä merkitse sitä, etteikö se sana sisältäisi yleisen aina ja kaikkialla pätevän totuuden tai etteikö sitä samankaltaisessa tapauksessa voitaisi soveltaa toistekin. Esim. 1 Sam. 14:6b¹¹⁰ on sanottu aivan tietyssä tilanteessa ja tietyille henkilöille, mutta sisältää totuuden, joka on yleinen.

21. Oikeat ja väärät selitykset

Jonkin Raamatun kohdan selitys osoitetaan oikeaksi joko siten, että menettelytapa osoitetaan oikeaksi, tai siten, että kaikki muut mahdollisuudet osoitetaan vääriksi. Selitys osoitetaan vääräksi taas siten, että selitystapa osoitetaan vääräksi tai jokin toinen selitys ainoaksi mahdolliseksi.

Kristuksessa se katoaa. 15. Vielä tänäkin päivänä, kun Moosesta luetaan, on peite heidän sydämensä päällä; 16. mutta kun heidän sydämensä kääntyy Herran tykö, otetaan peite pois.

¹¹⁰ 1 Sam. 14:6. Ja Joonatan sanoi palvelijalle, joka kantoi hänen aseitansa: "Tule, menkäämme lähelle noiden ympärileikkaamattomien vartiosta; ehkä Herra on tekävä jotakin meidän puolestamme, sillä ei mikään estä Herraa antamasta voittoa harvojen kautta yhtä hyvin kuin monien".

QUOD NON EST BIBLICUM, NON EST THEOLOGICUM.
CRISTUS CHRISTUM PURISSIME DOCET.

Mikä ei ole raamatullista, ei ole teologista.
Kristus opettaa Kristusta puhtaasti.

Käytettyä lähdekirjallisuutta:

- *Lutherin* kootut teokset, St. L. Ausgabe ja Walchin laitoksen Concordanz, toim. Ernst Zimmermann.
- Luterilaiset *Tunnustuskirjat*
- Grundsätze der lutherischen Kirche über Auslegung, *13. Synodalbericht des Nördlichen* Distrikts der Missourisynode, 1867, s. 7ss.
- Grundsätze der lutherischen Hermeneutik, zusammengestellt *aus Luthers Schriften, Lehre und Wehre* 28, 57 ss, 108 ss ja 149 ss.
- Vier Thesen über das *Schriftprinzip*, Lehre und Wehre 13, 97-111.
- *Statement on Scripture*, Synodical Conference, Proceedings 1958, s. 42 ss.
- *K.G. Bretschneider*, Syst. Entw. aller in der Dogmatik vork. Begriffe.
- *L.E. Fürbringer*, Theologische Hermeneutik.
- H. Eckhardt, *Compendium der Theologie der Väter*, L.u.W. 28, s. 219 s.
- *Gerhard*, Loci theologici, I, XXV., ss. 237-240 (Berlin 1863).
- *C.G. Hofmann*, Institutiones theologiae exegeticae. *Landerer*, Hermeneutik, Real Encykl. für prot. Theol. V, 775 ss.
- *Kurt Marquart*, The Crisis in Christendom, Lutheran News, May 4, 1964 ja Sept. 7, 1964.
- *W.M. Oesch*, Luthers Stellung zur Hl. Schrift.
- *W.M. Oesch*, Luther zur Hl. Schrift, zu ihrer Inspiration und zu ihrer Auslegung, Lutherischer Rundblick 1964, 58-79 ja A965, 2-15.
- *Fr. Pieper*, Christliche Dogmatik ja Vorträge.
- *Robert Preus*, The Historico-Critical Method.
- *C.F.W. Walther*, Die ev.luth. Kirche die wahre sichtbare Kirche
- *C.F.W. Walther*, Gesetz und Evangelium (suom. Laki ja evankeliumi).
- *H. Weseloh*, Das Buch des Herrn und seine Feinde.
- *Theo. Engelder*, Haec dixit Dominus.
- *Kenneth K. Miller*, Biblical Interpretation, esitelmä Lutheran Free Conference'issa, Waterlooosa, Iowa, 7.-9.-7-1964, julkaistu kirjassa This Steadfast Word, A Series of Essays on the Holy Scriptures, jonka muutkin esitelmät ovat valaisevia.